

CO ŽIVOT DAL

Na stříbrné klinky-břinky,
na neplechy, kudrlinky,
na lastury s věčností,
na marnivé kačky-stačky,
5 slinou napložené hračky
není věru kdy.

Na ješitné hvězdopravce,
konvertity, přežvýkavce,
na lahůdky pro snoby,
10 na dvě židle k posezení,
krásných sudů duté znění
není věru kdy.

Dvojí svět je v jednom boji,
dvojí člověk strašně zbrojí,
15 jedna pravda, jedna lež.
A tak brzy slyšán bude
jen ten, kdo nám čistou hude:
Ano nebo ne.

Když myopické naše zraky lidské
za hudbou barev, praporů a vzduchu jitřního
se hrnou ven jak darmošlapů tváře nostalgické
a mní, že cíl už zří a nepromarní ho,

- 5 tu táhnou stále, stále, slastí oslepeny,
již hudba zmlkla, zhasl den a zamrazila noc,
až pojednou, zle ze sna probuzeny,
uvíznou v temnotě a slyší volat o pomoc.

- 10 Vše zdá se při starém, a člověk připadá si
zločiny všemi k smrti pokořen;
po ztuhlé zemi marně střídají se časy,
výsměchem řinčí každý jarní den.

- 15 A myopické naše zraky lidské
už nezří kroku, který zaduněl.
Na srdce prodaná a kupce blasfemické
básníkům slzy kanou ze skloněných čel.

SMÍCH

Kaskáda tvého čistého smíchu,
má sladká sovo, licoměrný mnichu,
zvonila nocí a Národní třídou.
Osm let brzy bude už tomu,
5 kdy květnem vešlas do starého domu,
tak ještě nezněl smích tvůj tou naší bídou.

Krvavý mok ovšem, burgundské víno
bylo tím také poněkud vinno,
protrhlo, strome, tvou šedivou kůru.
10 To silné však, jež se uvolnilo
a pro hloupost lidskou zazvonilo,
znova a znova tryskalo vzhůru.

A znova padalo kapkami deště.
Ach, jaká rozkoš, moci tu ještě
15 naslouchat smíchu... uprostřed sběře
zaprodané a věrolomné
čistému smíchu z tichosti skromné,
lavině bílé z růžového keře.

Josefu Horovi

Měls pravdu: jako na hřišti míčem by kroužiti
měla,
tisíci, všemi obdivována.

Aby však hračkou dutou, prázdnotou neduněla,
bočníkem spíše žitným lačnému zavoněla,
5 ovocem smála se, do klína strásána.

Měls pravdu: jako avion měla by padati z nebe
na každou náves, hod a neděle.
Po celé republice denně rozdávát sebe,
světlo a teplo a naději všem, které život zebe,
10 odvahu těm, kdož dýchají nesměle.

Měls pravdu: půvabné ženě by mohla podobna
býti
a ulic pohledy si skromně domů nést.
Z těch pohledů však čiši jen kruté živobyti,
z nich neuvil bys poctivě lahodnou kytku kvítí
15 a nesetřeseš jejich smutek ze svých cest.

A pravdu měls: i dělníkovi se může podobati,
z dlaní svých horkých krmiti ostatní.
Dělník však, aby nescípl, i zbrojařům dá žráti;
báseň je ze vzácné látky, jež nedovede lháti,
20 a nekoupíš si ji za minci dní.

Siréna houká v přístavech, siréna v továrnách ječí,
lákaají dálky, neláká běžící pás.
Krásný je svět, a mrzké dílo panských lečí,
se ctí lze mluvit ještě jen jednou jedinou řečí,
25 z dálky nám kovově zvoní jediný hlas.

„Nenáviděj ho, ale mysliti na něho musí.“
Takový osud i básním jsi kdysi přál.
Šli básníci však pochodem kapitolských husí.
V pomyjích buržoazie se poezie dusí.
Vladimír Iljič stojí nade vším dál.

30

PAŠIJE

Štěstím se lidé opájejí,
neštěstí svému zvykají,
tak černé vášně uhánějí
ke krvavému mumraji.

5 Den ze dne chudí pijí zradu
s každyčským douškem života,
den ze dne hltá propast hladu
tisícerého robota.

10 Padají lidé na ulici,
velikonoční jehňata,
umírá lidstvo pracující
na panském kříži ze zlata.

15 Šťastní se přitom opájejí
a nešťastní si zvykají.
Ne o dni soudném, o marnosti
básníci nám tu zpívají.

Podivní lidé rituální,
 jak stěhovaví ptáci dální,
 zahnaní příliš na západ,
 mě frenezie udivuje,
 5 jež v nitru jim jak vichr duje,
 po bohu, po penězích hlad.

Dvouhlavé vášně pololidské
 sálá jim z tváře exotické
 ztlumeně fanatický žeh,
 10 a v jejich hlavách krásných vzkvétá
 kus Palestiny a kus ghetta,
 utrpení a pomsty dech.

Jsou dobří-zlí, jsou silní-slabí,
 a vysává je ctnostný rabí,
 15 který má moudrost z talmudu;
 má ji však také z chytré lebky
 a ví, že jejich bůh je křepký,
 kde běží o zdar obchodů.

Dav mužů zřím, jak zpíval, tleskal,
 20 podoben šedi supů ze skal,
 ve středověku zkrocených;
 jsou příroda, jsou pud a dětství
 nad černou zradou školometství
 křesťanů požidovštělých.

Jsem v chudých děrách v mysli s nimi,
 25 však nejsem s nepracujícími
 a s chátrou antisemitskou;
 když důstojně jdou po ulici,
 jak cizí flóra ve štěpnici,
 30 hladím je láskou skeptickou.

Když jsem byl chlapec a chodil za školu,
říkali jste mi: Z tebe nic nebude.
Vodil jsem kluky do luk a topolů,
komandoval jsem a věřil ti, osude.

5 Když jsem se učil pak u mistra pracovat,
pojednou vidím, že pán asi nebudu:
mozoly nestačí chudáku na poklad,
těch nejsou paláce, kdož chodí na rudu.

10 A když jsem se aspoň uživil prací svou,
na dlažbu jste mě náhle vylili.
Potácím se a jím jen náhodou.
Proč jste mě lepšímu nenaučili?

15 Proč jste mi neřekli vlastně už ve škole,
že tomu dobře, kdo z druhých má dost.
Jaká jste podivná hříčka svévole.
Jaká jste lež, a přece skutečnost.

20 Naučili jste mě pracovat. Děkuji.
Proč jste mě nenaučili i krást?
Umím jen to, čeho nepotřebuji.
Neumím kořistit, na cizím se pást.

ZAVŘEL JSEM KNIHU...

Zavřel jsem knihu. Verše ještě zvoní.
Přede mnou v parku kvetou jiřiny.
I hněv a lítost snad se v nervech honí.
Jdou hudbou hlasu příkré vidiny.

5 Záhony jiřin! A ta vzácná jména!
Jen zmrazit mohou zraku dychtivost.
Je příroda tu kejkle zneuctěna,
a uměním se chlubí umělost.
Honosně prchá od přirozenosti
10 zestárlá třída, frazér cynický.
Proč na odiv je u vás tolik ctností,
básníku ctný a akademický?

Čím zběsileji hltá chlebodárce,
čím ruce krví zbrocenější má,
15 tím více k nové opiové várce
tu liftboy ducha krouť očíma.
Zloději práce pšenice líp kvete,
kde zloděj rozumu se usadil.
Proč padesátkrát boha citujete,
20 básníku mudrcových snů a chvil?

Cos v intelektu věští konec světa,
jenž krvavé je roven orgii;
však opatrnost, bledá slečna z ghetta,
chce zadobré být s buržoazií.
25 Je sladko v oficiálnosti plouti
a předem olympanský býti stín.
Proč chtěl bych, básníku, vám odhrnouti
škrabošky vaší tuhý mušelín?

30 Den ze dne maska za maskou tu padá,
důstojnost křehká za důstojností;
den ze dne mudrc v dírkách nosu badá
a deklamuje staré hlouposti.
Svět zlodějský a idealistický
se houževnatě vzpírá osudu.
35 Ó básníku, váš patos deistický
už duní jen, jak píseň ze sudu...

Zavřel jsem knihu. Verše ještě zvoní
a forma hladí umem korektním.
Jiřiny hlavy nejapné sem kloní,
40 podobny básním, z nichž čpí ztuchlý dým.

Ocúny jedovaté nevolným tvorům,
pověrou opředeny, podobny vzdorům,
v jeseni jarem kvetou.

5 Básníci jedovatí snem svým jsou cizí,
úrodu zítřků každý v srdci svým sklízí
i v temnu vzplane větou.

Ocúny pohozené na cestě v prachu,
dívenky zneuctěné se stopou nachu,
potichu umírají.

10 Básníci pohození zkaženým městem
v korunách jako ptáci a věrozvěstem
ještě si zazpívají.

Ocúny rozdávají krásu a něhu,
neudusí jich mlha od chladných břehů,
15 lyrikou soumrak zdobí.

Básníci rozdávají sny své a žaly,
nenáviděli mnoho a milovali
v soumraku mezidobí.

Bloudíš-li smutkem a pokořením všeho,
 vzpomeneš na smutné, na poníženého,
 na snílky s palčivou touhou uniknout. . .
 Vzpomněl jsem na vás, vlídný rožňavský žide,
 5 jste trochu obchod, i ghetto, i svět, jenž přijde,
 zdali jste odjel v ten východní kout
 — doufám, že zůstal jste zdráv a naživu —,
 zdali jste byl už v Tel Avivu.

Řek jste nám: „Sovětský svaz a Palestina.
 10 Ostatní všecko je marná a bolestná psina.“
 Nad námi jaro chodilo po horách,
 po horách slovenských nad maďarským městem,
 mluvil jste česky s takovým upřímným gestem,
 židovsky snil jste, kdo by dnes nesnil v tmách,
 15 dostoupil příliv ke svému odlivu,
 snil jste tu o Tel Avivu.

Tisíce takhle sní o navrácené vlasti,
 kde by jim nebylo před pogromy se třásti,
 je luza krmena, mesiáš zapomněl,
 20 tisíce touží. Vlastníci po svém státu.
 Jinaký je sen proletariátu,
 kousíček půdy a Erez Jisroel,
 ó Jaffo tam dole v modrém zálivu,
 kousíček půdy u Tel Avivu.

Kdo prachy má, ten dojede, to je jisté,
 25 s ním jsou i britští imperialisté.
 Se mnou jdou životem chudí v zástupech,
 a chudí na celém světě jsou mrvou panskou,
 Sovětů dlaň jen matkou jim velikánskou,
 30 plakal jsem nad bídou v Praze i Karpatech.

Není to ani omítka ke zdivu
pro kolonii v Tel Avivu.

- Hořící zrak váš zří tam budovánu —
na písku starých lží iluzi Kanaánu,
35 jak mi tě líto, bído věřících.
Vídám tě v duchu, jak jsem tě tolikrát viděl,
když jsem se v mukách za bílé lidstvo styděl,
za sprosté chlapy, krvavý smích.
Vidím vás za války, peróny uprchlíků,
40 vidím vás v lžimíru, paluby trosečníků
nad vaky, nad ranci, báseň i středověk;
vidím vás při práci na polích i v děrách,
jak jsem vás míval rád v starcích, chlapcích, dcerách
z Jasini, Majdanu, Volovce, Verecek...
45 Urputná sílo k lásce i podivu,
nevykoupí tě v Tel Avivu.

Jak vznešené a sladké jsi, ó slunce,
 když na divoké stráni vaříš vzduch,
 a na kameni horkém zlatá unce
 se rozptyluje v melodický vzruch

5 letního dopoledne s hudbou hmyzu
 a strašnou vůní trav a borovic.
 Tu blaho sytosti jak oheň v kyzu
 z hlubin pohledu se line v nic,

10 jež s dechem země stoupá do vesmíru.
 Po lovných hodinách toť chvála dne
 a báseň díkuvzdání, báseň smíru,
 toť na svobodě hadí poledne.

15 A jako v kalichu, jímž, rozvit plně,
 na letním slunci vyzařuje květ,
 se vzdouvá vůně na chemické vlně —
 tak v zubech zmije nabobtnává jed.

20 Ó varujte se, šelmy nemotorné,
 zkřížiti zákon hadí nutnosti.
 A jaká rozkoš ve vteřině vzdorné
 uštknouti psa, jenž hrozí volnosti.

NAD FILMOVOU FOTOGRAFIÍ
ESKYMÁCKÉ MATKY

Všecka krása z přírody nám plyne,
všecka pravda ze skutečnosti.
Zraku, k srdci až tvá slast mi tryská,
pozdraven byl život milostí.

5 Člověk čistý jako alpská růže,
jako pták, jenž hnízdí v zeleni,
potkal se tu s touhou po poznání,
s žízni plod, jenž rdí se v malení.

10 Poznání pak promluvílo řečí,
která slaví život našich dní
strašnou láskou nebo nenávistí.
V tom je všecko čestné umění.

15 Matko, něžný symbole a pravdo,
jaký úsměv člověk zažije!
Dávno neviděl jsem krásný obraz.
Jak jsi krásná, fotografie!

LASKAVÁ NÁHODA

Ó lidé pracující,
ó dřevorubci v lese starostí,
kdo zná z vás ještě vzácnou chvílku znící
stříbrnou hudbou tiché radosti,

5 tu, která rozbřeskne se náhle,
žeš trochu štěstí právě měl:
křídlovka v polích hrála táhle,
když večerem jsi s milou šel,

10 nebo ti peníz přišel znenadání,
bys mohl ukojiti sen,
nebo jsi dostal malé zaměstnání,
když už jsi nezřel, kudy z bídy ven,

15 což vím, proč ještě radost nečekaná
chudáku může spadnout do klína,
že v teplé závětrí se vtiskne bytost šťvaná,
a život veselá je krajina.

Na týden, měsíc nebo na hodinu?
Náhodě děkuj, mlč; jde lesem starostí,
tisíců nenajde v jich tvrdém stínu.
20 Tisíce neznají už chvílku radosti.

Smuteční pochod plačtivých plechů,
bubnových slzí, plechových vzdechů
vyloup se z pupence předměstí.
Těžko se umírá, milujeme-li,
5 já jsem tě líbal ještě v neděli,
nedojde mrtvý k rozcestí.

Lidé jdou nasucho nebo plačky,
Chopina ječí tu naříkačky,
pak polku si dají v hospodě.
10 Studený spáč chce pouze spáti.
Zahráli, pohřbili, mohou se smáti,
neujde nikdo té nehodě.

Za hudbou pop je také z plechu,
za popem věnce pro útěchu,
15 na mrtvém umírá kytička.
Byl mlád jste ještě, ztichlý strýčku,
zlomili pro vás voskovou svíčku,
nese ji bílá družička.

Kobrtá vůz s vámi na dláždění,
20 hle, příležitost k zatančení
naskýtá se vám naposled.
Smekají lidé, zevlují domy,
s pěšinkou lesklou vzpomněl si komi,
jak jste to táhli pro zlý květ.

25 Pro jeden květ a jednu lásku.
Co všecko dáme marně v sázku,
než mrtvý bude odložen!
Nevěsta zapláče. Nu, a pak jedem.
Pod Řípem nebo pod Ještědem
30 rozkvete nový sen.

Nikoho nemiluješ tu vskutku,
 když zapřísaháš se láskou svou k všem.
 A nejraději tím klameš sám sebe,
 když láska k jednomu zhasla ti snem.

5 Abys tu mohl milovat lidi,
 musíš mít jednoho člověka rád:
 stříbrný mozek, ze zlata srdce,
 tělo co květný a ovocný sad.

10 Lidé jsou močál zkažené krve,
 často jen hloupá a hamižná sběr.
 Jen parnasie, vykvetlá nad ně,
 šeptá ti beze slov: Miluj a věř!

15 Pro jednu bytost odpouštíš městu.
 Že žije na světě, lepší je svět.
 V ní je ti žít, v ni doufat a věřit,
 pro lidi, z lidí bys neměl jen jed.

20 Těžko se žije v rozkladu všeho,
 daleko za sedmi řekami sklad.
 Dobu i lidi můžeš mít věru
 jen skrze jednoho člověka rád.

Jsem rostlina jen, snad slunečnice,
proto mám slunce tak ráda.

Usmíváš-li se, dám ti svá líce,
jinak ti ukáži záda.

5 Tvář moje bledá, terč mého květu,
přijímá sluneční střely.
Terč mého klínu pro tebe je tu,
pro něžnou horlivost včely.

10 Vzhůru se pnu, snad tedy jsem réva,
těžké jsou hrozny mé věru.
Můj zahradníku, jsem z drahého dřeva;
budeš-li bohat, chci dceru.

Můj zahradníku, buď trpělivý,
dopřej mi slunce i vláhy.
15 Měkoučkým lýkem ten vzrůst můj živý
k špalíru přivazuj záhy.

Jsem rostlina jen, říkají žena.
Radost máš ze mne tu zřejmě
i žal, ach žal... Jsem živel a změna,
20 rostu však, neopouštěj mě.

Jednoho dne již neřeknou: kvete,
za úsměv stisknu jen ruku.
Napadne vám, kdož mimo mne jdete:
Zas jeden člověk v tom hluku?

Na krátké vlně
leť, moje pomsto sladká.
A nenávisti,
jaká to máš tu vrátka.

5 A jaká rozkoš,
mohou-li slova psance
přes hory vůdci
naplítí do monstrance.

10 Zrádnému vůdci,
zaprodanému muži z kloaky.
Pokálel národ.
Náš rozlet strhl pod mraky.

15 Mé dílo zničil;
hluboko v Čechách pilná
jen troska jeho
v mých rukou — přesto silná.

20 Tak hrozně silná,
že vůdce vztekem řičí.
S mým žitím spjatá,
že mě svým pádem zničí.

Jsem na svém místě.
Snad koráb už se potápí.
Vysílám, vůdče.
I krev, jež na tvé zradě lpí.

NIKDY NEMUSITI...

Nikdy nemusiti
hlavu sklánět únavou.
Nikdy neuzříti
marnost slov, jež dozní tmou.

5 Nikdy neměřiti
děje krátkým životem.
Nikdy nemusiti
uhnout před zlobou a zlem.

10 A to nejhoupější
ze všech, člověče, tvých pout,
starost o vezdejší
chléb a střechu, roztrhnout.

15 Přes krvavé moře
kráčí z daleka ten den.
Svět mu k setbě oře
tvrdom lidských skal a stěn.

Myslím, že rozejdu se s vámi, paní,
 už není ctí ta přízeň vašich vнад,
 už miliskujete se na setkání,
 stárnoucí hvězdo dávných barikád.

5 Kdekterý šašek má vás pro své šprýmy
 a karikuje čistý kdysi hlas;
 bar v kráteru, kde koktáte své rýmy,
 se zřítí brzy na váš hodokvas.

10 A jako všechny utahané krásky
 se z krčmy do kostela couráte;
 svatouškům v náruč skrývají své vrásky,
 o bohu, smrti, lásce tlacháte.

15 I to už tady, paní, jednou bylo.
 Umřete jako holka barokní.
 Co z života se k žití narodilo,
 přes tenhle hřbitov přejde povodní.